

ТАҚРИЗ

ба диссертатсияи Файззода Рамазон Хурсанд дар мавзуи «Кумитаи беҳдошти меҳнат ва маишати занон ҳамчун омили таҳаввулоти иҷтимоии ҷомеаи Тоҷикистон (солҳои 1928-1934)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 6.1.1 - Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик) – пешниҳод гардидааст.

Дар илми таърих таҳқиқи таърихи таҳаввулоти иҷтимоӣ ва равандҳои модернизатсияи ҷомеаи Тоҷикистон дар солҳои 20–30-юми асри XX яке аз самтҳои муҳимми таърихнигорӣ муносири ватанӣ маҳсуб меёбад. Диссертатсияи Файззода Рамазон Хурсанд дар мавзуи «Кумитаи беҳдошти меҳнат ва маишати занон ҳамчун омили таҳаввулоти иҷтимоии ҷомеаи Тоҷикистон (солҳои 1928-1934)» маҳз ин давра дар таърихи халқи тоҷик ҳамчун марҳилаи гузариши бунёди аз сохти суннати аграрӣ ба низоми нави иҷтимоӣ-сиёсӣ арзёбӣ гардида, бо суръати баланди дигаргунсозӣ сохторӣ тавсиф мешавад.

Автореферати диссертатсияи Файззода Рамазон нишон медиҳад, ки муаллиф масъалаи мавриди таҳқиқро ба таври ҳамаҷониба ва илмӣ таҳқиқ кардааст. Мавзуи интиҳобшуда дорои аҳамияти баланди илмӣ ва амалӣ буда, дар ин замина, омӯзиши фаъолияти ниҳодҳои махсуси давлатӣ, аз ҷумла Кумитаи беҳдошти меҳнат ва маишати занон (КБММЗ), аҳамияти хоси илмӣ ва амалӣ пайдо мекунад. КБММЗ дар низоми идоракунии давлатии он замон на танҳо ҳамчун як сохтори муқаррарии маъмурӣ, балки ҳамчун як ниҳоди стратегӣ ва омили калидии «муҳандисии иҷтимоӣ» зуҳур намуд.

Мубрамияти ин масъала дар он зоҳир мегардад, ки Кумита вазифаи мураккаби трансформатсияи низоми суннати ҷомеаро ба зимма дошт. Ин раванд танҳо бо ҷалби занон ба корҳои ҷамъиятӣ маҳдуд нашуда, балки ҳадафи васеътар - таҷдиди куллии шуури иҷтимоӣ, аз байн бурдани монеаҳои мазҳабӣ - патриархалӣ ва фароҳам овардани заминаҳои нави ҳуқуқиву иқтисодиро барои зани тоҷик пайгирӣ мекард.

Аз диди таърихнигорӣ муосир, фаъолияти КБММЗ ҳамчун механизми давлатии «модернизатсияи маишат» баррасӣ мешавад. Кумита кӯшиш ба ҳарч медод, фазои пӯшидаи хонаводагиро бо фазои кушоди иҷтимоӣ иваз намояд, ки ин боиси тағйири куллии нақшҳои гендерӣ дар ҷомеаи Тоҷикистон гардид. Таҳлили интиқодии ин раванд нишон медиҳад, ки давлат тавассути ин ниҳод кӯшиш мекард, «Зани нави шарқӣ»-ро ҳамчун субъекти фаъоли сохтмони сотсиалистӣ шакл диҳад.

Аз ин рӯ, пажӯҳиши фаъолияти КБММЗ имкон медиҳад, ки на танҳо омор ва арқоми таърихӣ, балки ҷавҳари тағйирот дар ҳаёти рӯзмарра, муқовиматҳои иҷтимоӣ ва натиҷаҳои ниҳони сиёсати эмансипатсияи занон дар шароити ҳоси Тоҷикистони солҳои 20-30-юми асри XX мавриди баррасии амиқи илмӣ қарор гирад.

Таҳқиқи мазкур кӯшиш ба ҳарч медиҳад, ки ин ҳолигиҳои илмиро тавассути де-идеологизатсияи (аз идеология пок намудани) таърихи иҷтимоии занон пур намояд. Дар илми муосири таърихшиносии тоҷик имрӯз вазифаи калидӣ - бозбинӣ ва арзёбии воқеъбинонаи нақши ниҳодҳои давлатӣ дар дигаргунсозии сохтори ҷомеа гузошта шудааст. Дар ин росто, пажӯҳиши мазкур мавзуро на танҳо ҳамчун таърихи як ниҳоди маъмурӣ, балки ҳамчун як бахши ҷудонопазири «таърихи гендерӣ» ва «таърихи иҷтимоӣ» баррасӣ мекунад.

Дар марҳалаи муосир, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти роҳбарии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон стратегияи фаъолгардонии нақши занонро ҳамчун яке аз самтҳои афзалиятноки рушди ҷомеа пайгирифта амалӣ месозад, омӯзиши механизмҳои таърихии ҷалби занон ба соҳаҳои гуногуни ҳаёт аҳаммияти калони методӣ пайдо мекунад.

Дар ин марҳала таҳқиқи мавзӯи занон асосан дар доираи идеологияи ҳукмрон ва концепсияи классикии «Ғалабаи сотсиализм дар Шарқ» сурат мегирифт. Таҳқиқоти ин давра бо фарогирии васеи маводи бойгонӣ ва ташаккули заминаҳои аввалини илмӣ масъалаи занон дар Тоҷикистон фарқ мекунанд.

Саҳми калидиро дар ин самт доктори илмҳои таърих, профессор Р.А. Набиева гузоштааст. Дар рисолаи номзадӣ, докторӣ ва монографияи худ муаллиф раванди ҷалби занонро ба ҳаёти сиёсӣ ва иҷтимоӣ мавриди баррасии амиқ қарор додааст. Р.А. Набиева дар таҳқиқоташ ҳаҷми азими санадҳоро аз бойгонӣҳои Маскав, Тошканд ва Душанбе ҷамъоварӣ намуда, ба гардиши илмӣ ворид кардааст. Хониши нави интиқодии ин санадҳо, ки олим истифода бурдааст, ба муҳаққиқони муосир имконият медиҳанд, хулосаҳои воқеъбинонатар ва аз идеология покшуда бароранд.

Дар ин марҳала таҳқиқотҳо аз қолабҳои синфӣ - идеологӣ озод шуда, ба масъалаҳои ҳуқуқӣ ва иҷтимоии занон таваҷҷуҳи бештар зоҳир гардид. Аммо, ҳатто дар ин давра низ фаъолияти КБММЗ (1928–1934) ҳамчун як институти махсуси «муҳандисии иҷтимоӣ», ки маҳз барои ҳалли зиддиятҳои байни давлати нав ва ҷомеаи суннатӣ таъсис ёфта буд,

ба таври алоҳида ва муфассал пажӯҳиш нашудааст. Солҳои охир дар илми таърихнигорӣ тамоюли истифода аз методологияи «таърихи гендерӣ» ва «антропологияи таърихӣ-иҷтимоӣ» мушоҳида мешавад. Корҳои як зумра муҳаққиқон, ба монанди М.Ф. Зикриёева, О.Э. Раҳмонова, Г.Ҳ. Муҳаббатова, А.Н. Бодурбекова, З.А. Бобоева ва дигарон дар бораи омили гендерӣ ва нақши занон дар таърихи муосир диди навро ба вуҷуд оварданд.

Ҳамин тариқ, автореферат бо забони раво, илмӣ таҳия шудааст, ки аз сатҳи баланди омодагии илмӣ муаллиф ва дониши методологиву таҳлили ӯ шаҳодат медиҳад. Аз банду баст ва муҳтавои автореферат муайян мегардад, ки диссертатсияи мазкур мувофиқ ба талаботи мавҷудаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба диссертатсияҳои аз рӯйи ихтисос иҷро шуда, ҷавобгӯи он мебошад.

Муаллиф оид ба мавзӯи диссертатсияи худ 7 мақолаи илмӣ, аз он ҷумла, 4 мақола дар маҷаллаҳои аз ҷониби КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тақризшаванда ва 3 мақола дар дигар нашрияҳо ба нашр расонидааст.

Хулоса, Диссертатсияи Файззода Рамазон Хурсанд дар мавзӯи «Кумитаи беҳдошти меҳнат ва маишати занон ҳамчун омили таҳаввулоти иҷтимоии ҷомеаи Тоҷикистон (солҳои 1928-1934)» кори мантиқан ба анҷом расида ҳисобида шуда, ба бандҳои асосии «Талаботи додани дараҷаи илмӣ ва унвони илмӣ» ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори гирифтани дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 6.1.1– Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик) мебошад.

Тақриздихнанда: муаллими калони кафедраи таърихи умумии
Донишгоҳи давлатии Данғара н.и.т. Шодмонзода О.Ш.

Имзои Шодмонзода О.Ш. -ро тасдиқ мекунам:

Сардори шуъбаи кадрҳо ва корҳои
махсуси Донишгоҳи давлатии Данғара

 Тоирзода С.

Нишонӣ: 735320, ш.-ки Данғара, кӯчаи Марказӣ-25.

Донишгоҳи давлатии Данғара

Тел.: (+992) 8331222842; Сомона: [http:// www.dnu.tj](http://www.dnu.tj)

Почтаи электронӣ: E-mail: dddangara_2013@mail.ru

«21» 09 соли 2026

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Файззода Рамазон Хурсанд дар мавзуи «Кумитаи беҳдошти меҳнат ва маишати занон ҳамчун омили таҳаввулоти иҷтимоии ҷомеаи Тоҷикистон (солҳои 1928–1934)», барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 6.1.1. – Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик)

Автореферати диссертатсияи Файззода Рамазон Хурсанд ба яке аз масъалаҳои муҳими таърихи иҷтимоии Тоҷикистон – нақш ва фаъолияти Кумитаи беҳдошти меҳнат ва маишати занон дар раванди дигаргуниҳои иҷтимоии ҷомеаи Тоҷикистон дар солҳои 1928–1934 бахшида шудааст.

Мавзуи таҳқиқот аз лиҳози аҳаммияти илмӣ ва таърихӣ муҳрам буда, омӯзиши он барои дарки равандҳои иҷтимоӣ, меҳнатӣ ва фарҳангии ҷомеаи Тоҷикистон дар марҳилаи ташаккули сохторҳои нави иҷтимоӣ аҳаммияти муҳим дорад. Давраи мавриди таҳқиқ яке аз марҳилаҳои мураккаби таърихи навини Тоҷикистон ба шумор рафта, дар ин давра дар сохтори иҷтимоӣ ва ҳаёти ҷамъиятии кишвар тағйироти назаррас ба амал омадаанд.

Муаллиф дар автореферат кӯшиш намудааст, ки фаъолияти Кумитаи беҳдошти меҳнат ва маишати занонро ҳамчун яке аз самтҳои муҳими сиёсати иҷтимоӣ мавриди таҳлил қарор диҳад. Дар ин замина масъалаҳои марбут ба беҳдошти шароити меҳнат ва зиндагии занон, ҷалби онҳо ба ҳаёти ҷамъиятӣ, ташкили ҷорабиниҳои иҷтимоӣ ва фарҳангӣ, инчунин таъсири ин равандҳо ба мавқеи иҷтимоии занон баррасӣ гардидаанд.

Яке аз ҷиҳатҳои мусбати таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки муаллиф масъалаи мавриди омӯзишро дар робита бо равандҳои умумии иҷтимоии ҷомеаи Тоҷикистон таҳлил намуда, ба нақши сохторҳои ҷамъиятӣ дар беҳтар намудани шароити меҳнат ва маишати занон таваҷҷуҳ зоҳир кардааст. Ин равиш имкон медиҳад, ки фаъолияти Кумита на танҳо ҳамчун як ниҳоди алоҳида, балки дар заминаи дигаргуниҳои иҷтимоии давраи таҳқиқшаванда арзёбӣ карда шавад.

Дар автореферат мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, объект ва предмети таҳқиқ, аҳаммияти илмӣ ва амалии кор, нағзониҳои илмӣ ва натиҷаҳои асосии ба дастомада баён гардидаанд. Сохтор ва мазмуни таҳқиқот ба ҳадафу вазифаҳои гузашташуда мутобиқат менамоянд.

Ҷиҳати дигари қобили таваҷҷуҳи кор истифодаи маводи таърихӣ ва таҳлили масъала дар заминаи сарчашмаҳои дахлдор мебошад. Муаллиф дар асоси маводи ҷамъоваришуда кӯшиш намудааст, ки самтҳои асосии фаъолияти Кумитаи беҳдошти меҳнат ва маишати занонро муайян намуда, аҳаммияти онҳоро дар таҳаввулоти иҷтимоии ҷомеаи Тоҷикистон нишон диҳад.

Аҳаммияти амалии таҳқиқот низ қобили зикр мебошад. Натиҷаҳои ба дастомада дорои аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ мебошанд.

Онҳо метавонанд ҳангоми таҳияи корҳои илмӣ-тадқиқотӣ, таълифи китобҳои дарсӣ, курсҳои махсус ва омӯзиши масъалаҳои марбут ба таърихи Тоҷикистон ва таърихнигории миллӣ истифода шаванд.

Автореферат бо забони илмӣ раван ва услуби таҳлилӣ таҳия гардида, сатҳи хуби омодагии касбӣ ва илмӣ муаллифро нишон медиҳад. Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар нашрияҳои илмӣ тақризшаванда ва маҷмуаҳои конференсияҳои илмӣ инъикос ёфтаанд, ки аз апробатсияи кофӣ онҳо шаҳодат медиҳанд.

Автореферати диссертатсияи Файззода Рамазон Хурсанд бо риояи талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба расмӣ дароварда шудааст. Довталаби дараҷаи илмӣ зимни таҳия талаботи «Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия, автореферати диссертатсия ва дигар маводи илмӣ»-ро, ки бо фармоиши раиси Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 декабри соли 2024, №493 тасдиқ шудааст, пурра ба инобат гирифтааст.

Автореферат, ки аз диссертатсия бармеояд, ба талаботи дар «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад.

Бо дарназардошти муҳтавои автореферат метавон хулоса намуд, ки диссертатсияи Файззода Рамазон Хурсанд дар мавзӯи «Кумитаи беҳдошти меҳнат ва маишати занон ҳамчун омили таҳаввулоти иҷтимоии ҷомеаи Тоҷикистон (солҳои 1928–1934)» ба талаботи амалкунандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 6.1.1. – Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик) сазовор мебошад.

Тақриздиханда, доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси таърих, дотсент, мудири кафедраи таърих ва методикаи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ Холмуродзода М.Б.

Имзои доктори фалсафа (PhD),
доктор аз рӯйи ихтисоси таърих,
дотсент Холмуродзода М.Б.-ро

“Тасдиқ мекунам”

Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи А. Рӯдакӣ Давлатзода М.А.

Суроғи муассиса: 735360, ш. Кӯлоб, кӯчаи С.Сафаров 16

Тел: (+992 3322) 2-35-06

E-mail: info@kgu.tj,

